



JAZYKOVÁ POLITIKA

Európska únia v rámci svojho úsilia podporovať mobilitu a medzikultúrne porozumenie určila učenie sa jazykov za dôležitú prioritu a financuje v tejto oblasti mnoho programov a projektov. EÚ považuje viacjazyčnosť za dôležitý prvok konkurencieschopnosti Európy. Jedným z cieľov jazykovej politiky EÚ je preto dosiahnuť, aby každý európsky občan ovládal okrem svojho materinského jazyka ďalšie dva jazyky.

PRÁVNÝ ZÁKLAD

V Európe je jazyková rozmanitosť životnou realitou. Jazyky sú neoddeliteľnou súčasťou európskej identity a najbezprostrednejším prejavom kultúry. V EÚ, ktorá je založená na slogane „zjednotení v rozmanitosti“, je schopnosť jednotlivcov, organizácií i firiem komunikovať v niekoľkých jazykoch dôležitým prvkom. Jazyky nielen zohrávajú dôležitú úlohu v každodennom živote Európskej únie, ale sú aj základom rešpektovania kultúrnej a jazykovej rozmanitosti v EÚ.

Rešpektovanie jazykovej rozmanitosti je základnou hodnotou EÚ rovnako ako rešpektovanie práv jednotlivca a otvorenosť voči iným kultúram. Táto skutočnosť je začlenená do preambuly Zmluvy o Európskej únii, v ktorej sa uvádza: „čerpajúc inšpiráciu z kultúrneho, náboženského a humanistického dedičstva Európy [...]...a potvrdzujúc oddanosť princípom slobody, demokracie, rešpektovania ľudských práv“. V článku 2 Zmluvy o Európskej únii sa veľký dôraz kladie na rešpektovanie ľudských práv a nediskrimináciu, zatiaľ čo v článku 3 sa stanovuje, že EÚ „rešpektuje svoju bohatú kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“. V článku 165 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa zdôrazňuje, že „činnosť Únie sa zameriava na rozvoj európskej dimenzie vo vzdelávaní, najmä výučbou a šírením jazykov členských štátov“ pri plnom rešpektovaní kultúrnej a jazykovej rozmanitosti (článok 165 ods. 1 ZFEÚ).

Aj v Charte základných práv EÚ, prijatej v roku 2000, ktorá je podľa Lisabonskej zmluvy právne záväzná, sa zakazuje diskriminácia z dôvodu jazyka (článok 21) a Únii sa ukladá povinnosť rešpektovať jazykovú rozmanitosť (článok 22).

Prvé nariadenie z roku 1958 o používaní jazykov v Európskom hospodárskom spoločenstve^[1] bolo pozmenené v nadväznosti na jednotlivé pristúpenia k EÚ a spolu s článkom 55 ods. 1 Zmluvy o EÚ sa ním vymedzujú úradné jazyky Únie^[2]. Každý občan EÚ sa môže písomne obrátiť na ktorúkoľvek inštitúciu alebo orgán EÚ v niektorom z týchto jazykov a má právo na odpoveď v tom istom jazyku, v súlade s článkom 24 ZFEÚ.

[1]Ú. v. ES L 17, 6.10.1958, s. 385.

[2]Medzi 24 úradných jazykov EÚ patria: angličtina, bulharčina, čeština, dánčina, estónčina, fínčina, francúzština, gréčtina, holandčina, chorvátčina, írčina, litovčina, lotyščina, maďarčina, maltčina, nemčina, poľština, portugálčina, rumunčina, slovenčina, slovinčina, španielčina, švédčina a taliančina.

CIELE

Jazyková politika EÚ je založená na rešpektovaní jazykovej rozmanitosti vo všetkých členských štátoch a na vytváraní dialógu medzi kultúrami v celej EÚ. S cieľom uviesť do praxe vzájomný rešpekt EÚ podporuje výučbu a štúdium cudzích jazykov a mobilitu všetkých občanov prostredníctvom určených programov vzdelávania a odbornej prípravy. Ovládanie cudzích jazykov sa vníma ako jedna zo základných zručností, ktorú si musia osvojiť všetci občania EÚ, aby zlepšili svoje šance na vzdelávanie a zamestnanie. EÚ preto podporuje myšlienku, aby každý občan EÚ ovládal okrem svojho materinského jazyka aj dva cudzie jazyky ([COM\(2008\)0566](#)). EÚ tiež spolupracuje s členskými štátmi pri ochrane menšín, a to na základe Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy.

Strategický rámec Vzdelávanie a odborná príprava 2020 považuje jazyky za jednu zo základných zručností vo vzdelávaní, v nadväznosti na závery Rady z 20. mája 2014 o viacjazyčnosti a rozvoji jazykových schopností^[3].

Okrem toho 26. september sa od roku 2001 oslavuje ako Európsky deň jazykov, aby sa zvýšila informovanosť o bohatej jazykovej rozmanitosti v Európe.

Európsky parlament prijal politiku plnej viacjazyčnosti, čo znamená, že všetky jazyky EÚ sú rovnako dôležité. Všetky parlamentné dokumenty sa prekladajú do všetkých úradných jazykov a každý poslanec Európskeho parlamentu má právo vyjadrovať sa v jazyku podľa vlastného výberu.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Rozvoj politiky a podpora výskumu v oblasti jazykov

1. Ochrana menšinových jazykov

Európsky parlament prijal v roku 2013 uznesenie o ohrozených európskych jazykoch a jazykovej rozmanitosti v Európskej únii^[4], v ktorom vyzýva členské štáty, aby venovali väčšiu pozornosť ohrozeným európskym jazykom a aby sa zaviazali k ochrane a podpore jedinečnej rozmanitosti jazykového a kultúrneho dedičstva Únie. Toto uznesenie reagovalo na uznesenie Parlamentu o regionálnych a menej používaných európskych jazykoch^[5] a na príslušné uznesenie Rady o podpore jazykovej rozmanitosti a jazykovom vzdelávaní^[6] a po ňom nasledovalo niekoľko akčných plánov a rámcových stratégií zriadených Európskou komisiou na podporu jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti ([COM\(2003\)0449](#); [COM\(2005\)0596](#)).

2. Porovnateľnosť údajov o jazykovej kompetencii

V roku 2005 Komisia uverejnila oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o európskom indikátore jazykovej kompetencie ([COM\(2005\)0356](#)), nástroji na meranie celkovej jazykovej kompetencie vo všetkých členských štátoch. Rámec v tejto súvislosti bol stanovený v oznámení Komisie prijatom 13. apríla 2007 ([COM\(2007\)0184](#)). Ako uvádza Komisia vo svojom oznámení z roku 2005, účelom indikátora je zmerať celkovú cudzojazyčnú kompetenciu vo všetkých členských štátoch. Tento indikátor tiež pomôže zistiť, či fungujú opatrenia prijaté na dosiahnutie schémy „materinský jazyk + dva“, a to vďaka porovnateľným údajom o jazykovej kompetencii vo všetkých členských štátoch. Bol zriadený poradný výbor,

[3]Ú. v. EÚ C 183, 14.6.2014, s. 26.

[4]Ú. v. EÚ C 93, 9.3.2016, s. 52.

[5]Ú. v. EÚ C 76 E, 25.3.2004, s. 374.

[6]Ú. v. ES C 50, 23.2.2002, s. 1.

ktorý v prvom prieskume v roku 2011 priniesol výsledky poukazujúce na potrebu lepšieho vykonávania stratégie výučby jazykov v školách.

3. ECML a Mercator

EÚ podporuje dve centrá jazykového výskumu, Európske centrum moderných jazykov (ECML) a Európske výskumné centrum pre viacjazyčnosť a jazykové vzdelávanie (Mercator). ECML podporuje excelentnosť a inovatívnosť v učení jazykov a pomáha Európanom učiť sa jazyky efektívnejším spôsobom. Hlavným cieľom ECML je pomôcť členským štátom pri zavádzaní účinných stratégií výučby jazykov, a to zameraním sa na učenie sa a výučbu jazykov, podporovať dialóg a výmenu osvedčených postupov a podporovať siete a výskumné projekty týkajúce sa programu. Mercator je súčasťou siete piatich výskumných a dokumentačných centier špecializujúcich sa na regionálne a menšinové jazyky v rámci Európskej únie.

4. Európske magisterské štúdium prekladateľstva

Európske magisterské štúdium prekladateľstva (EMT) je značkou kvality univerzitných prekladateľských programov, ktoré spĺňajú stanovené odborné a trhové požiadavky. Hlavným cieľom EMT je zlepšovať kvalitu prípravy prekladateľov a získať vysoko kvalifikovaných ľudí na prácu prekladateľov v EÚ. Cieľom EMT je zlepšovať postavenie prekladateľskej profesie v Európskej únii.

5. MT@EC, systém automatického prekladu

Systém automatického prekladu Komisie umožňuje rýchlu kontrolu všeobecného významu vloženého textu. MT@EC dokáže spracovať a prekladať texty a dokumenty týkajúce sa politiky EÚ v 24 úradných jazykoch EÚ. Služba je prístupná bezplatne pre úradníkov verejnej správy v členských štátoch EÚ a krajinách EHP.

B. Akčné programy

1. Program Erasmus+

Erasmus+, ktorý sa začal v januári 2014, je programom EÚ pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport na obdobie 2014 – 2020. Jedným z osobitných cieľov tohto programu je podpora jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti. V sprievodcovi programom Erasmus+ sa uvádza, že “zavedené možnosti ponúkajúce jazykovú podporu majú slúžiť na to, aby sa zvýšila účinnosť a efektívnosť mobility a zlepšila výkonnosť pri učení, čím majú prispieť k plneniu osobitného cieľa programu” (str. 11). Jazyková podpora účastníkom mobility sa poskytuje prostredníctvom Erasmus+ Online Linguistic Support s cieľom naučiť sa jazyk hostiteľskej krajiny. Erasmus+ tiež podporuje spoluprácu v oblasti inovácie a výmeny najlepších postupov prostredníctvom strategických partnerstiev v oblasti výučby a učenia sa jazykov. Okrem toho možno finančné prostriedky na jazykovú podporu poskytnúť v prípade potreby aj príjemcom strategických partnerstiev, ktorí organizujú dlhodobé činnosti odbornej prípravy a výučby pre zamestnancov, osoby pracujúce s mládežou a vzdelávajúce sa osoby. Z programu Erasmus+ sa každý rok financujú mnohé projekty na podporu výučby a učenia sa znakovkej reči a na podporu informovanosti o jazykovej rozmanitosti a ochrane menšinových jazykov.

2. Program Tvorivá Európa

V rámci programu Kreativná Európa sa poskytuje pomoc na preklad kníh a rukopisov v rámci [kultúrneho podprogramu](#).

3. Európsky deň jazykov

EÚ a Rada Európy sa na základe veľkého úspechu Európskeho roka jazykov v roku 2001 rozhodli sláviť každý rok 26. septembra Európsky deň jazykov, a to formou rôznych podujatí na podporu jazykového vzdelávania v celej EÚ. Cieľom tejto akcie je zvyšovať povedomie

občanov o mnohých jazykoch, ktorými sa hovorí v Európe, a podnecovať ich k tomu, aby sa učili jazyky.

C. Ocenenia

1. Európska jazyková značka

Európska jazyková značka je ocenenie Komisie navrhnuté s cieľom podporiť nové iniciatívy v oblasti výučby a učenia sa jazykov, oceniť nové metódy výučby jazykov a zvýšiť povedomie o regionálnych a menšinových jazykoch. Ocenenie sa udeľuje projektom zo zúčastnených krajín za najinovatívnejší projekt v oblasti štúdia jazykov, osobe, ktorá dosiahla najväčší pokrok v štúdiu cudzích jazykov, a najlepšiemu učiteľovi/učiteľke cudzích jazykov.

2. Mladí prekladatelia

Komisia každoročne udeľuje cenu za najlepší preklad 17-ročného študenta/17-ročnej študentky v členských štátoch. Študenti si môžu zvoliť preklad z a do ktoréhokoľvek úradného jazyka Európskej únie.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Európsky parlament prijal 19. novembra 2013 programy Erasmus+ a Kreatívna Európa. Parlament doplnil osobitné ustanovenie o financovaní tvorby titulkov, dabingu a zvukového opisu európskych filmov, ktoré by malo uľahčiť prístup k európskym dielam a ich šírenie na cezhraničnej úrovni. Parlament môže ako spoluzákonodarca vypracovať iniciatívne správy s cieľom dodať nový impulz rozvoju jazykovej politiky v Európe. Vo svojom uznesení z 24. marca 2009 s názvom *Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a spoločný záväzok*^[7] Parlament opätovne vyjadril svoju podporu politikám EÚ v oblasti viacjazyčnosti a jazykovej rozmanitosti a vyzval Komisiu, aby vypracovala opatrenia zamerané na uznanie významu jazykovej rozmanitosti. Vo svojom uznesení o ohrozených európskych jazykoch a jazykovej rozmanitosti^[8] vyzval Komisiu a členské štáty, aby ohrozené jazyky podporovali.

Dňa 23. novembra 2016 Parlament prijal uznesenie o posunkovej reči a profesionálnych tlmočníkoch posunkovej reči^[9] s cieľom zdôrazniť, že nepočujúci, hluchoslepí a nedoslýchaví občania musia mať rovnaký prístup k informáciám a komunikácii ako ostatní, a to formou tlmočenia posunkovej reči, titulkovania, prevádzania zvukového záznamu na text a/alebo alternatívnymi formami komunikácie vrátane tlmočníkov hovoreného jazyka. V tomto uznesení tiež privítal skutočnosť, že inštitúcie EÚ už zabezpečujú dostupnosť verejných podujatí a schôdzí výborov.

Štúdia na tému *Menšinové jazyky a vzdelávanie: najlepšie postupy a riziká*, ktorá bola vypracovaná v mene Výboru pre kultúru a vzdelávanie a uverejnená začiatkom roka 2017, skúma situáciu menšinových jazykov vo vzdelávaní v 13 prípadových štúdiách.

V druhej polovici roku 2017 a začiatkom roku 2018 bude Výbor Európskeho parlamentu pre kultúru a vzdelávanie pracovať na iniciatívnej správe s názvom *Rovnosť jazykov v digitálnom veku – smerom k projektu „Ľudský jazyk“*, založenej na [štúdiu](#) s rovnakým názvom, ktorá bola vypracovaná na žiadosť Panelu Parlamentu pre vyhodnocovanie vedeckých a technologických alternatív.

[Michaela Franke](#)
09/2017

[7]Ú. v. EÚ C 117 E, 6.5.2010, s. 59.

[8]Ú. v. EÚ C 93, 9.3.2016, s. 52.

[9]Prijaté texty, [P8_TA\(2016\)0442](#).